

MERKKIPÄIVIÄ

Anni Paajaste 90-vuotias

Anni Paajaste.

Anni Paajaste (ent. Pekusjef, o.s. Pekusjef) vietti 90-vuotispäiväänsä 15.2.1992 Varpaisjärvellä. Hän on syntynyt Kostamuksessa 1902, asunut Vuokkiniemessä ja tuli Varpaisjärvelle sodan tuoksissa -44. Paljon elettyä elämää, monta matkaa ja muistoa mahtuu noiden vuosien väliin.

Lapsuutensa Anni Pekusjef vietti Karjalassa Kostamuksen Suojärvellä. Rajat olivat tuolloin auki ja kaupaa käytiin puolin ja toisin. Suomeen vietiin riistaa, voita ja kalanmätää, jopa elävää karjaakin. Annin isä, Ortjo, kulki hevosella ja kantoi laukua. Ruotsinmiehet, niin kuin Karjalassa laukunkantajia sanottiin, lähtivät syksyllä, kun vilja oli saatu leikattua ja kesä toi heidät taas takaisin kotiin. Kulkukauppa oli tuolloin monelle karjalaiselle tärkeä elinkeino, koska viime vuosisadan puolivälissä Venäjän hallitus oli kieltänyt kaskenpolton, joka oli siihen asti taannut leipää pöytään. Annin äiti Jeli ei runolle ruvennut, mutta taisi iänleikitkun.

Ensimmäisen kerran Anni tuli Suomeen sotaa pakoon 1922. Seuraava kesä kului Otavassa kotitalouskoulussa ja talvi -23—24 kansanopistossa. Anni palasi Karjalaan ja tapasi mieleisensä purlakan, Juhon Pekusjefin, jonka kanssa avioitui. He asettuivat asumaan Annin anopin elomaille Vuokkiniemen Tollojoelle. Perheeseen syntyi neljä poikaa Teppo, Niilo, Kalle ja Vaseli. Sota katkaisi jälleen rauhan vuodet. Jatkosodan alkaessa väestöä ei evakuoitu, vaan käskettiin mennä vain

syvemmälle Kuittijärven suuntaan. Jonkin matkaa Annikin meni poikensa, mutta palasi sitten takaisin. Kun venäläiset perääntyivät, polttivat he ruokavarastot mennessään. Kostamuksessa tiedettiin olevan jauhovaraston ja Vuokkiniemen miehistä valittiin joukko särkejä hakemaan. Yksi matka onnistui, mutta toisella kerralla venäläisten partio osui vastaan ja neljästä miehestä kaksi ammuttiin. Toinen heistä oli Juhon Pekusjef.

Vuonna 1944 alkoi Annin uusi matka Suomeen poikensa kanssa. Karjalaan jäivät Annin äiti Jeli sekä sisarukset. Useiden muiden Vienasta tulleiden perheiden mukana Anni ja pojat joutuivat Ylä-Savoon Alapitkän pakolaisleirille. Ensimmäinen koti perheelle löytyi Lukkarilasta. Myöhemmin, Niiloa lukuunottamatta, sukunimi vaihtui Pekusjefista Paajasteksi. "Harmitti tietysti aikanaan, kun piti lähteä. Emme me läheneet hyvää etsimään, olisimme tyytyneet siihen, mitä oli, mutta sota toi. Tavallisen ihmisen on vietävä piätä piiloon", mietti Anni edellisen merkkipäivän aattona. "Ei meillä ollut tietoa minkälaiseksi elämä kotiseudullamme muodostuu. Osa läksi, osa jäi sinne. Mutta en minä haaveile takaisinpaluusta."

Sukua on edelleen molemmin puolin rajan. Ortjolla ja Jellillä oli kaikkiaan 10 lasta, joista neljä kuoli jo varhain. Poissa ovat nyt myös Risto ja Okahvie. Jelena asuu Vuokkiniemessä, Varvana Kepalla ja Iro Kostamuksessa. Riemullisia hetkiä on ollut, kun suku-

laisia on tavattu Karjalassa, niin Vuokkiniemessä, Kostamuksessa kuin Uhtuallakin, ja nyt myös täällä Suomessa.

Vielä 90-vuotiaana jalka kulkee ja ajatus on kirkas. Näköä on kaihi vuosien mitaan kaiherthanut, mutta leikkaus ja uudet lasit toivat tähän parannusta. Muuten kunto on hyvä ja Anni tulee edelleen toimeen itseksensä omassa kodissaan. Anni on osallistunut eläkepäivinänsä aktiivisesti seurakunnan ja Eläkeliiton retkiin ja tapahtumiin. Moneina jouluna olemme tottuneet Anni-mummun pehmeään joulupakettiin, josta löytyi meille lapsille ja lapsenlapsille napakoita kintaita ja sukkaa. Yhtä taitavasti hän pyörytti suussa sulavia karjalanpiirakoita pöytään.

Annin muistoissa on paljon myös historian kirjoittajalle mielenkiintoisia tarinoita ja näitä on mm. professori Pertti Virtaranta useissa juttutuokioissa tallettanut. Anni Paajaste tunnetaan myös Kotimaisten kielten Tutkimuskeskuksessa, jonka nauhoitearkistossa on lähes viisi tuntia hänen karjalankielistä kertomaansa. Hänen karjalankielentaitonsa on monista Suomen vuosista huolimatta säilynyt puhtaana ja Anni puhuu viennä kontokkilaisittain.

Anni Paajaste on uutteruudellaan ja omalla persoonallaan saavuttanut varpaisjärveläisten arvostuksen, ja merkkipäivinä oli juhlamiehtiä jakamassa mittava joukko sukulaisia ja ystäviä. — MARITA PAAJASTE

94 vuotta täytti 8.1.192 opettaja Toini Kälväinen o.s. Tserni Oulussa. Hän on syntynyt Repolassa. Valmistuttuaan Itä-Karjalan alakoulunopettajaseminaarista hän toimi opettajana ensin neljä vuotta Kymminlinnan pakolaiskoulussa, sitten 14 vuotta Maikkulassa ja sota-aikana vielä kaksi vuotta Itä-Karjalassa. Niinpä hänen nimensä on tuttu tuhansille entisille koululaisille sekä Suomessa että itärajan takana.

90 vuotta täytti 22.12.91 Helsingissä lehtori Eeva Niinivaara o.s. Pedriks. Hän on syntynyt Virossa Kuristanin maakunnassa. Suomeen hän tuli avioliiton kautta, suoritti fil. kand. tutkinnon ja toimi sittemmin Helsingin yliopiston viron kielen lehtorina vv. 1949—69.

Lehtori Niinivaara on kuulunut vuosikymmenien ajan

Eeva Niinivaara.

Karjalan Heimion avustajakuntaan. Siitä hänelle parhaat kiitokset. Menestystä ja hyvää terveyttä!

90 vuotta täytti 24.1.192 Lahdessa kääntäjä Aino Kaasinen. Hän on syntynyt Lappeenrannassa. Valmistui kirjastonhoitajaksi v. 1924 ja toimi kirjastoalalla Viipurissa, Helsingissä ja viimeksi Lahdessa vv. 1953—63.

Läheisiä asioita Aino Kaasille ovat olleet kirjallisuus ja kirjoittaminen; hän on keskittynyt virolaisen kirjallisuuden kääntämiseen ja tehnyt tällä alueella suuriarvoista työtä vuosikymmenien ajan. Hänen runo- ja novellikäännöstensä määrä nousee satoihin.

Aino Kaasinen.

Aino Kaasinen kuuluu lehtemme erikoisavustajien joukkoon. Parhaat kiitokset ja onnittelet merkkipäivän johdosta vielä jälkikäteen.

89 vuotta täytti 17.1.192 Helsingissä toimistopäällikkö Niilo Marttinen. Hän on viettänyt nuoruusvuotensa Vuokkiniemen Kivijärven kylässä. Elämäntyönsä Marttinen teki Oy Alko Ab:n palveluksessa.

Hän on Karjalan Heimion pitkäaikainen tilaaja ja on avustanut lehteamme artikkeleihin sekä käännöksiin.

Hyvät lukijat. Kun täytätte pyöreitä vuosia, muistakaa lähettää tieto siitä tälle palstalle pienen selostuksen ja kuvan kera. Julkaisemme merkkipäiväuitteet maksutta.

80 vuotta täytti 25.2.92 Helsingissä professori Aimo Turunen. Hänen sukupuurensa vievät Ilomantsiin Huhuksen kylään.

Hänet tunnetaan äidinkielen opetuksen keskeisenä pedagogina, opettajana ja oppikirjojen tekijänä. Turunen on opettanut suomen kieltä Viipurin suomalaisessa lyseossa, Riihimäen lyseossa ja Tyttönormaalilyseossa.

Valmistuttuaan maisteriksi Turunen vietti kaksi vuotta Saksassa Königsbergin yliopiston suomen ja viron kielen lehtorina. Kun kyseessä oli valtion virka, itse asiassa tuli-

Aimo Turunen.

jalta vaadittiin todistus puhdasrotuisuudesta; ei saanut olla ainakaan kolmeen polveen taaksepäin merkkiäkään juutalaisuudesta. Tuommoisen todistuksen saaminen itsestään selvästä asiasta oli melkoinen ongelma. Lopulta asia ratkaistiin niin, että opiskelutoveri Esko Pennanen (myöh. professori hänkin) todisti, ettei maisteri Turunen ole juutalainen. Paperiin lyötiin Karjalaisen osakunnan leima ja hyvin se leipäsi.

Sotavuodet Aimo Turunen oli Itä-Karjalassa upseerina (Kevyt Os. 14) sekä tiedotus-tehtävissä, ja osallistui taisteluihin linjalla Suojärvi-Äänislinna-Karhumäki-Paatene.

Rauhan palattua Turunen toimi Helsingin yliopiston itämerensuomalaisten kielten dosenttina 1950—59, suomalaisen filologian apulaisprofessorina 1959—71 ja itämerensuomalaisten kielten professorina 1971—76.

Aimo Turusen tieteellinen julkaisutoiminta on mittava. Mainitsemmme siitä esimerkkeinä seuraavaa: Lyydiläismurteiden äännehistoria (väitöskirja) 1947, Kalevalan sanakirja 1949, Pohjois-Karjalan murreopas 1956 ja Itäisten savolaismurteiden äännehistoria 1959.

Kun vepsäläiset ovat tämän vuoden mittaan paljon esillä, on syytä mainita vielä, että Turunen laati Vepsän oppaan

yhdessä Matti Airilan ja Jussi Rainion kanssa (1945). Hän on julkaissut myös saksankielisen tutkimuksen vepsäläisestä kansanrunoudesta ja mytologiasta (1953).

Eläkevuosinaan Aimo Turunen on kirjoittanut mainion muistelmateoksen Nuoruus rauhan ja sodan Karjalassa (WSOY 1990). Sen ansiosta hänelle myönnettiin P.E. Svinhufvudin muistosäätiön kirjallisuuspalkinto. Perusteluissa todettiin mm., että kirja antaa tärkeää tietoa mm. rajantakaisten kielihenkilöistämme elämästä ja oloista sodan aikana.

Ansiostaan karjalaisen kulttuurin työsaralla ja työstään Karjalan Sivistysseuran tarkoituksien hyväksi professori Aimo Turunen kutsuttiin juhlavuosis kokouksessa 1981 seuramme kunniajäseneksi.

60 vuotta täytti 21.1.92 Helsingissä ikonitohtori, museonjohtaja Aune Jääskinen. Hän on syntynyt Liperissä, Pohjois-Karjalassa ja omaa sukuaan Piiroinen.

Aune teki väitöskirjansa Konevitsan Jumalanäidin ikonista v. 1971 ja on tutkinut lähes kaikki merkittävät ikonit. Viime maailmansodan myrskyssä kateisiin joutunutta, natsien ryöstämää Tihvinän Jumalanäidin ikonia hän jäljitti Amerikkaan asti ja löysi sen sieltä hyvässä kunnossa erään emigranttipiispan huostasta.

Ikonien tutkiminen ei ole helppoa, sillä kun on kysymys pyhistä esineistä, seinä tulee helposti vastaan ja tutkija ekssy byrokraatin viidakkoon.

Naistutkijalla on vielä omat ongelmansa. Kun Aune matkusti Kreikkaan tutkimaan erästä Athos-vuoren luostarin ikonia, niin portilla ilmoitettiin, että naisilta on pääsy kielletty eikä kiellosta ole moneen sataan vuoteen tingitty. Ei päässyt tarmokas tutkijakaan siitä eteenpäin, mutta sai kuitenkin asiansa hoidetuksi.

Aune Jääskinen on kansainvälisesti tunnettu ikonien

tuntija ja tutkija, ekspertti omalla alallaan, mutta ei profetta omassa maassaan. Syntymäpäivähaastattelussaan (LSP) hän toteaa, että sillä työäärällä, minkä hän on ikonien parissa uurtanut, olisi jollakin toisella alalla saanut paljonkin konkreettista hyötyä ja arvostusta.

Tohtori Jääskinen toimii tätä nykyä Ulkomaisen taiteen museon johtajana Helsingissä.

Huumesyyttäjän maineen saanut varatuomari Jorma Seise täytti 60 vuotta 21.12.91 Helsingissä. Hän on syntynyt Impilahden Pitkärannassa upseeriperheeseen.

Jorman isoisä oli kautta Karjalan tunnettu heimomies Jaako Seise. Viipurissa toiminut Itä-Karjalan komitea valitsi Jaakon Aunuksen väliaikaiseen hoitokuntaan. Kun hoitokunta tuli ulkoministeri Rudolf Holstin puheille apua pyytämään, niin Holsti sanoi: Kyllä Aunuksen asioita hoitamaan on valittava väliaikainen hallitus aunukselaisista.

Niin myös tehtiin. Suomalaiset syrjäytettiin ja väliaikainen hallitus johtamaan valittiin Georg Kuttujen. Aunukselaiset eivät kuitenkaan luopuneet salmilaisesta Jaako Seisestä. Hänet valittiin väliaikaisen hallituksen varapuheenjohtajaksi.

Näin Jorma saa loppuikänsä kantaa huumesyytystä nimeä, samoin seurasi heimomiehen nimi isoisäkin koko elämän ajan. K.P.

Tekniikan lisensiaatti Juhan Mitronen täytti 60 vuotta 12.1.1992 Pirkkalassa. Hän on tunkualaisen rovasti Lauri Mitrosen poika, syntyi Sortavalassa ja kirjoitti ylioppilaaksi Tampereella. Hän on toiminut johtotehtävissä rakennusalaalla, erikoisesti perehtynyt betonialaan.

65 vuotta täytti 27.2.92 taidemaalari Nikolai (Niilo) Kukkonen Jyväskylän mlk:ssa. Hän on syntynyt Suojärveltä.

50 vuotta täytti rovasti Martti Honkasele 3.2.92 Nurmeksessa.

50 vuotta täytti 16.1.92 professori Hannes Sihvo. Hän on syntynyt Kuopiossa (suku lähtöisin Valkjärveltä Karjalan kannakselta), käynyt oppikoulun Hämeenlinnassa ja väitellyt tohtoriksi Helsingissä.

Joensuun korkeakoulun kirjallisuuden apulaisprofessoriksi Sihvo nimitettiin 1974

Hannes Sihvo.

ja professoriksi 1981. Vararehtorina hän on toiminut v:sta 1985.

Väitöskirjassaan Karjalan kuva (1973) Sihvo tutki perusteellisesti karelianismia, sen taustaa ja vaiheita autonomian aikana sekä sen yhtymäkohtia muiden kansallisten tutkimusalojen, kirjallisuuden, musiikin ja kuvaamataiteiden kanssa. Teos ilmestyi SKS:n kustantamana ja herätti laajaa huomiota.

Jo tätä ennen oli ilmestynyt teos Karjalan löytäjät, 50-vuotiaan Kalevalaseuran juhla-julkaisu 1919—1969. Se on mittava katselmus karjalaisen kulttuuriperinteen vaiheista karelianismin syntyajoista nykypäiviin saakka.

Sihvo oli merkittävällä panoksella mukana, kun Karjalan Sivistysseuran ja Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseuran yhteishankkeena saatiin julki Iivo Härkösen elämäkerta; Voitto Setälä kirjoitti Iivosta heimomiehenä, Senni Timonen luonnehti hänen työtään runonkerääjänä ja Hannes Sihvo kirjailijana. Teos ilmestyi v. 1983.

Muista teoksista mainittakoon tutkimus PaaVo Haavikosta (1980) sekä viime vuonna ilmestynyt laaja Inkeri-kirja (yhdessä Pekka Nevalaisen kanssa).

HS:n syntymäpäivähaastattelussa Sihvo varoittaa käyttämästä Karjalan palauttamisinnossa hyväksi naapurin sekavaa tilannetta. Karjala pitäisi hänen mukaansa nähdä pitkäjänteisenä sekä kaupallisena että kulttuurillisena projektina.

Professori Hannes Sihvo on ollut usein mukana Karjalan Sivistysseuran tilaisuuksissa, mm. juhlapuhujana seuramme 80-vuotisjuhlassa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa 27.9.1986. Silloin hän toi esille ajatuksen viennankarjalaisten historioteoksen aikaansaamisesta. — Nyt runsaan viiden vuoden kuluttua voimme todeta, että idea on kypsynyt ja hahmottunut työsuunnitelmaksi.